

Ўзбекистон болалари ва ҷемирларининг газетаси

Бундан икки йил муқаддам (1989 йил, 4 февраль) "Ленин учқуни" газетасида Тошкентдаги 125-мактаб бир гуруҳ ўқувчиларининг жумҳуриятимиздаги юқори ташкилотлар — нашриётлар, полиграфия ва китоб савдоси ишлари Давлат қўмитаси, Ўзбекистон Ёзувчилар, Архитекторлар, Рассомлар уюшмалари ҳамда Тошкент шаҳар ижроия қўмитаси диққатига "Алпомишга ёдгорлик борми?" сарлавҳаси остида очиқ хати эълон қилинган эди.

ЛОҚАЙДЛИК

Кўхлик, ёввойи кабутар тинчлик, осойишталик рамзи эканлиги ҳаммамизга маълум. Одамлар баъзи жониворларнинг содиқлигига, айрим ажаб хизматларига миннатдорчилик билдиришиб, уларга ҳайкаллар ўрнатишганини ҳамма ҳам билавермаса керак.

Венгриянинг Боболка шаҳрида от заводи ҳовлисига алюминийдан улкан от ҳайкали тикланган. Ҳайкал пойдеворида "Содиқ жонивор дўстга" деган сўзлар ўйиб ёзилган. У айни вақтда жанг майдонларида ҳалок бўлган минглаб отлар хотирасига қўйилган ёдгорлик ҳамдир.

Эшак жониворнинг "тўшти харом, меҳнати ҳалол" дейдилар. У не-не заҳматларни чекмайди. Бу меҳнаткаш ҳайвон деҳқончиликнинг бутун оғирлигини тортгани, кўтарганлиги учун Рим майдонларидан бирида эшакка ҳайкал ўрнатилган.

Вафодор итга ташаккур ўлароқ одамлар Ленинград, Париж, Токиода унга ҳайкал ўрнатишган. Париж ва Токиода бакага ҳам ҳайкал ўрнатилган. Эсингизда бўлса керак, бақанинг танасидан ажратиб олинган митти юрак неча вақтгача автоматик равишда уриб тураверган. Шундан "автоматизм" сўзи жорий этилган. Ундан ташқари бақа электрнинг кашф этилишига ҳам сабабчи бўлган. Илон эса медицина рамзи сифатида хизмат этади. Одамлар жониворларга бағишлаб яна

бошқа мангу ёдгорликлар яратганлар. "Калила ва Димна", "Балиқчи ва олтин балиқ ҳақида эртақ", "Жониворлар ҳақида масаллар" шулар жумласидандир.

Бундан икки йил муқаддам 1989 йил, 4 февраль "Ленин учқуни" газетасида Тошкентдаги 125-мактаб бир гуруҳ ўқувчиларининг жумҳуриятимиздаги юқори ташкилотлар — Нашриётлар, полиграфия ва китоб савдоси ишлари Давлат қўмитаси, Ўзбекистон Ёзувчилар, Архитекторлар, Рассомлар уюшмалари ҳамда Тошкент ижроия қўмитаси диққатига "Алпомишга ёдгорлик борми?" сарлавҳаси остида очиқ хати эълон қилинган.

Мен ҳам бу хатни ўқиб, ўқувчиларнинг эзгу-тилак, таклифларидан жуда хурсанд бўлгандим. Қанийди, Алпомишга ҳайкал ўрнатилса? Ўз қаҳрамонимизни ўзимиз англаб етсак.

Алпомиш — паҳлавон демакдир. Алпомиш — ватанпарварлик, қаҳрамонлик, севги ва дўстлик, ростгўйлик ва тўғрилиқ рамзидир, — дейилади халқ оғзаки ижодида. Алпомишдаги ана шу хислатлар ҳар биримизда мужассам бўлганида қандай яхши бўларди.

Ўрта мактабни тугатганимга 21 йил бўлди. Алпомишни илк бор эшитганимдан, ўқиганимдан ҳозиргача ўнинг руҳи билан

яшайман. Ўғилларимни, Алпомишдай бўлиб етиштишларини жуда орзу қиламан, афсуски, ҳозирча бу оддий ҳавас, холос.

Китоблардаги — Бунёдга, Фарҳодга, Ҳошимжон Рўзига ҳамиша ҳамроҳман, уларни ҳаётда ахтардим, ахтараяпман (топдим ҳам), улардай бўлишга ҳаракат қилдим, қиялпман ҳам. Лекин ҳеч улардай бўла олмаёқнинг, нимадир халақит беряпти менга. Балки соддалигимдир, балки елгон сўзларга ҳам тез ишонувчанлигимдир, балки...

Афсус, орадан шунча вақт ўтди... Негадир юқорида номлари зикр этилган ташкилотлар ҳамон жим. Ёки болаларнинг бу чиқишлари уларга ёқмадимикан?

Мен туманимиздаги бир неча мактабнинг кашшоф етакчилари билан суҳбатлашдим. Агар, Алпомишга ҳайкал ўрнатиш ҳисоби очилса, улар биринчилардан бўлиб, маблағ ўтказишларини айтишди. Бу хайрли иш амалга ошса, жумҳуриятимиз кашшофлари ҳам қараб туришмаса керак деб умид қиламан.

Фикримни яқунлар эканман, сеvimли адибимиз А. Қаҳҳорнинг шу сатрлари хаёлимдан ўтди: "Туркистонда маданият тарихига оид бўлса, ўлган отнинг тақасини ҳам баҳамалга қадаб, осиб қўйишар экан".

Тошпўлат ТУСНАЗАРОВ, ўқитувчи. Фаргона вилояти, Фрунзе тумани.

ЭТИКДЎЗ ШОГИРДЛАРИ

Хўжабўстон қишлоғининг бир четида мўъжазгина дўконча бор. Ўзи кичик бўлса ҳам бутун қишлоқ аҳлининг ҳожатини чиқаради. Бу дўкончининг номи ҳам бор. "Толиб бобонинг дўкони" дейилса бас, ҳамма тушунади. Қизилтепа тумани аҳолига маиший хизмат кўрсатиш бошқармасида 51 йилдан бери меҳнат қилиб, ҳамқишлоқлари ҳурматига сазовор бўлиб келаётган уста Толиб бобо Ҳамроевнинг этикдўзлик дўкони бу Толиб бобони дўконда ҳеч вақт ёлғиз учратмайсиз. Нафақат миқозлар, балки кўпгина ҳамқишлоқлари бу даргоҳда бир пиёла чой ичиб, Толиб бобонинг суҳбатини олишни хуш кўришади. Ёшлар эса бобо касбини ўрганишга, у кишига муносиб шогирд бўлишга инти-лишади.

Бобони кўли гул уста, дейишганича бор. Чармдан тиккан турли хилдаги оёқ кий-имларини, хиром этик, маҳси ва қалишларини кийган қишлоқдошлари бобони алқаб, "қўллари дард кўрмасин, илов" деб қўйишади беихтиёр.

Толиб бобонинг яна бир ажойиб хислати бор. Ҳар кимни ҳам шогирдликка олавермайди. Келажакда шу касбини эгаллашга астойдил бел болаган ёшларни бир-икки синаб кўриб танлаб олади. Уларга мактабда ўқиб юрган чоғлариданоқ ҳунарининг сир-синоатларини ҳеч эринмай ўргата боради. Ҳозиргача бобо етиштирган 15 нафардан зиёд шогирдлари туман аҳолига маиший хизмат кўрсатиш устаноналарида, халқ хизматида бўлиб келишмоқда.

Устанинг Сафар Мўминов, Анвар Норкулов, Незмат Равшанов сингари шогирдлари дўстлари оёқ кийимларини таъмирлаб, тикиб, ямаб бериб, ҳозирданоқ мактабдошлари ҳожатини чиқариб келишмоқда. Бу уларга яхшигина тажриба ҳам бўлмоқда.

С. ЭҒАМОВ.

Навоий вилояти, Қизилтепа туманидаги "Ўзбекистон" жамоа ҳўжалиғи.

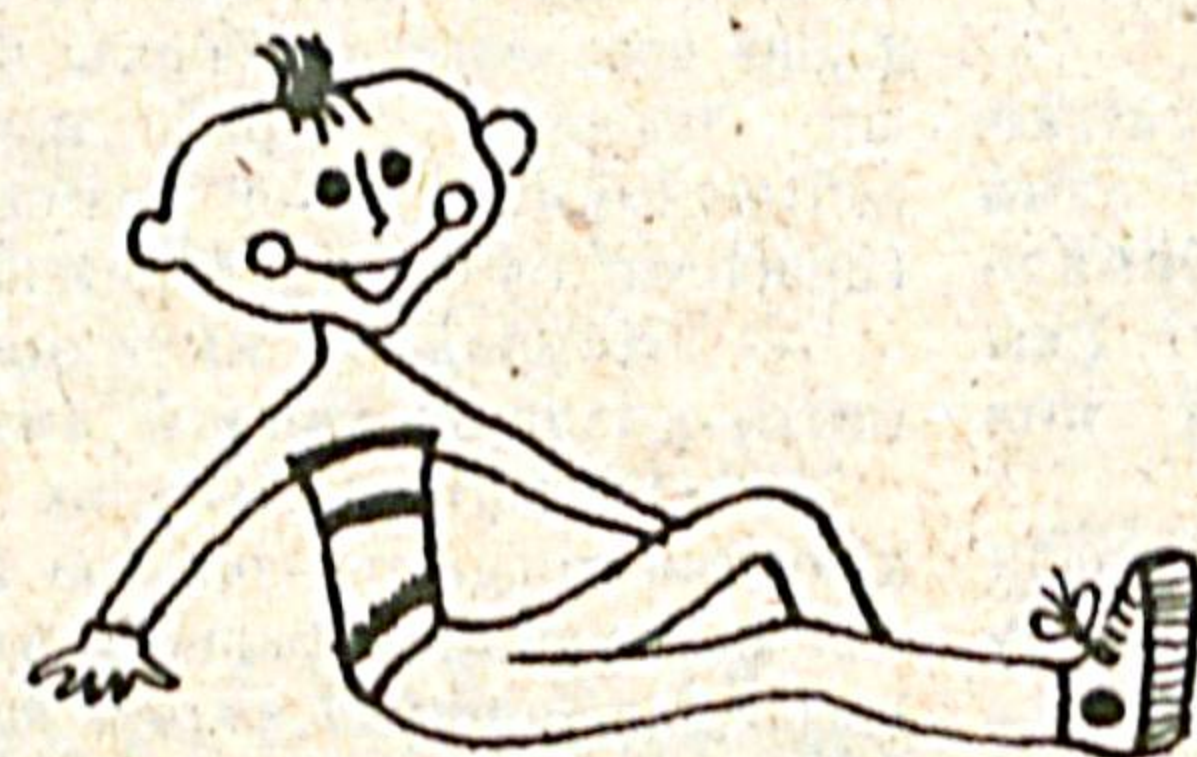
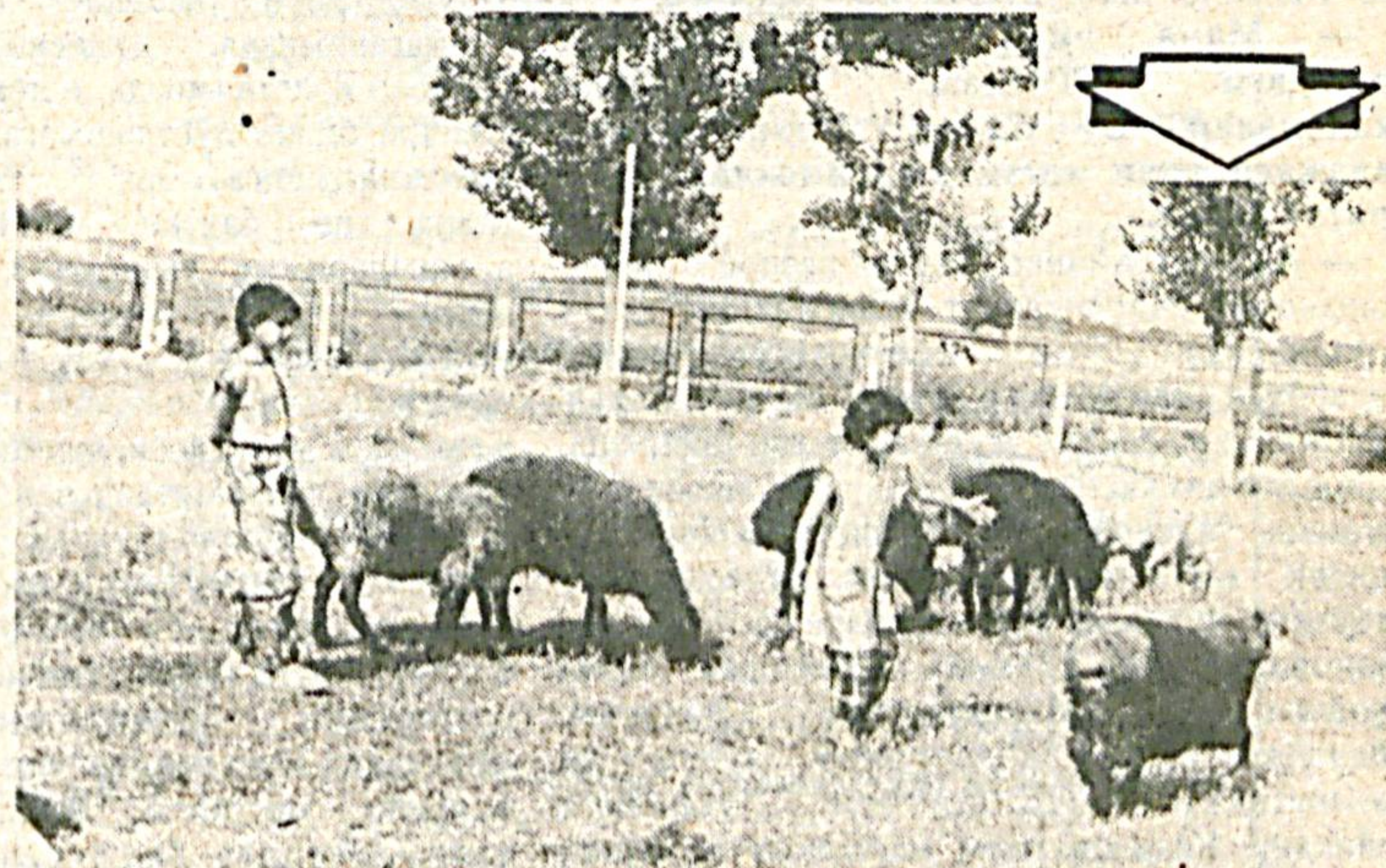
Қўнғироқли қўзичоғим

Баҳорнинг бошқа фаслларга нисбатан аллақандай фазилати, завқи бор, деймиз доим. Қандай завқлигини ўйлаб кўрганмисиз? Ҳавонинг илиши, дарахтларнинг жуда чиройли бўлиб гуллаши, ҳаммаёқнинг яшилликка бурканиши ва яна чиройли-чиройли қўзичоқларнинг пайдо бўлиши-да. Ола, қашқа, қорагина бу ширинтойлар кўкламга ярашади. Шу сабаб дарсдан бўш вақтлари болалар уларни

етақлаб, кенгликларга, яйловларга чиқишади. Оғзи кўкка етган қўй-қўзиларнинг яйрашганини кўриб, сеvimишади, баҳордан завқ олишади.

СУРАТЛАРДА: оилага ёрдам сифатида қўй-қўзиларни боқаятган қизлар Тошкент вилояти, Қибрай туманидаги А. Икромов номли мактаб ўқувчилари Камола ва Нодира Қорабоева.

"Менинг қўзичоғимнинг қўнғироғи ўзгача", дейди Ёрқин дўсти Беҳзода. Р. АЛБЕКОВ сураатга туширган.

Бу табиий ҳолга айланиши керак. Болаларни ёшлиғиданоқ қобилиятларига қараб танлаш ва алоҳида синфларга бўлиш, қизиққан соҳалари бўйича эътибор билан ўқитиш шарт ва зарур.

«ТАРАҚҚИЁТ — ЭРКИНЛИК ДЕМАК»
2-БЕТ

«Ё бузимга ҳаммасини айттаймикан?» ўйларди Сирож. «Йўқ, уйдагиларингга айтсанг, баттар бўлади», деди-ку. Бузимга айтсам, унинг ойини олдига борадилар. Кейинроқ у мени маҳаллада тутиб олиб...?

«ҚИММАТГА ТУШГАН ШОКОЛАД»
3-БЕТ

Бунақа гап-сўзлар кунда, кунора бўлавергач, Собир ака мана сенга деди-ю, иккита пойафзалининг пошмаси ейилгунча юриб, Нилуфар — набираси туғилган кунини унга телефон ўрнатди.

«ТЕЛЕФОН»
4-БЕТ

— Табиийки, мактабни битираётган ҳар бир ўқувчи ўрта ва олий ўқув юрглари, жумладан, Тошкент ҳуқуқшунослик коллежи ҳақида ҳам билишни истайди. Шу боис, Илҳом ака, ўзингиз бошқараётган коллеж ҳақида озгина маълумот берсангиз.

— Бу билим даргоҳи илгари Тошкент ҳуқуқшунослик техникуми деб юритиларди. 1992 йилда эса у ҳукумат қарори билан коллежга айлантирилди. Айни пайтда Адлия вазирлиги қарамогига ўтказилди. Энди бу ерда тўлиқсиз олий маълумотли юристлар тайёрланади. Илгари кундузги бўлимда ўқийдиган ўқувчилар учун ўқиш муддати 2 йил

олий ва ўрта маълумотга эга бўлган мутахассислар доим ҳам ўз вазифаларини уддалай олмадилар. Мисол учун шифокорлик олий юрглари битирган баъзи "эркатойлар" чаласоводлик билан беморларга тўғри касаллик ташхисини қўя олмай, даволаш усулини яхши билмай баъзан одамларнинг жонларига жабр ҳам қилдилар. Бу ҳаммамиз учун ҳам кўнгилсиз ҳолдир...

Ҳуқуқшунослик борасида ҳам айрим ноқобил мутахассислар кимларнингдир умрларига завоқ бўлишлари мумкин. Бу борада фикрингиз қандай?

— Тўғри шу пайтгача биз қуруқ рақамлар ортидан қувдик. Қоғозларда сифат ҳақида кам гапирдик. Бироқ ҳақиқий сифат ҳақида жиддий бош қотирмадик. Диплом олинди. Кимлардир таянчи борлиги учун ишини топиб кетди. Лекин таянчи бўлмаганлар эса юзага чиқмай

Болаларнинг ёшлигиданок қобилиятларига қараб танлаш ва алоҳида синфларга бўлиш, қизиққан соҳалари бўйича эътибор билан ўқитиш шарт ва зарур. Ҳуқуқшуносликдан сабоқ олиб эса улар қонунчиликни, ўз ҳақ-ҳуқуқларини англайдилар. Шундай қилинган тақдирда ўқувчилар маълум тайёргарлик билан ўрта ва олий ўқув юртларига келадилар. Катта кийинчиликлар олдида иложсиз қолмайдилар. Ҳозир ўқувчилар мактабларни битиришади, сўнг қайси жойга ўқишга кирсам экан дея бош қотирадилар. Баъзи ҳолларда ўзлари севган соҳаларига киролмай қоладилар. Бу ҳали айтганимиздай ўқувчининг олдиндан тайёрланмаслик оқибатидир... Биз ўз фарзандларимизни хўжа кўрсинга ўқитмаслигимиз керак. Бунинг учун эса муаллимлар биринчи гада бош қотиришлари зарур. Айни пайтда биз болаларимизнинг онги, руҳидаги маънавий, маданий ва эзгулик ту-

ТАРАҚҚИЁТ — ЭРКИНЛИК ДЕМАК

Тошкент ҳуқуқшунослик коллежи директори
Илҳом БЕКБЎЛАТОВ билан суҳбат

қолаверди. Назаримда диплом олган ҳар бир мутахассис чин маънодаги сабодли мутахассис бўлса, жамият ҳам шундай тушунчага мослашган бўлса, у ҳолда ҳаммага бирдек талаб қўйилади ва иқтидорли мутахассисларгина юзага чиқади...

Чет элларда, ким бўлишдан қатъий назар бирдай талаб қўйилади. Талаб бажарилмадими, тамом, бундай талаба ҳеч қаерда ўқий олмайди. Ҳаммамиз бирдай фарзандларимизга қайғурсак, сифат учун бирдай курашсак, демак жамият ўз-ўзидан соғломлашади. Биласизми, не учундир ҳозирги ешларда лоқайдлик илати беҳад кучайган. Шунчаки, ҳавас билан ўқишга қиради, шунчаки ҳавас билан илмгоҳларни битиришади. Бир ерда доимий ишлашга бўйинлари ёр бермайди... Бунинг илдиизи қаерга бориб тақалади?

Сабаблари қаерда? Балки, бу дунё кўрманимизда, дунёвий тараққиётдан беҳабар қолганимизда, ишбилармон чет эл ки-шилари билан дўстлашмаганимиздадир. Балки ривожланишига эрк бермаганимиздадир. Мана, не бахтки, мустақиллик, миллий анъаналаримиз, тарихимиз, тарихимиз тили-мизга эрк бериши билан бирга фарзандларимизни чет элларга юбориш, у ердаги тажрибаларни ўрганишга чин маънодаги мутахассислар бўлиб етишишларига ҳам кенг имкониятлар яратиб берди. Демак, тараққиёт биринчи гада эркинликини талаб этади. Шунинг учун ҳозирда чет эллардаги ҳуқуқшунослик билим юрглари билан алоқа боглаш, боди-келди қилиш, ўзаро тажриба орттириши режалаштиряпмиз. Балки келажакда муаллимларимиз чет элларга бориб тажриба орттириб келишар, чет эллик ҳамкасбларимиз бизга келишар... Орзу мўл. Лекин ҳали имкон йўқ. Яъни демоқчиманки, Адлия вазирлиги шу борада бизни қўллаша ва чет элларга бориб тажриба орттириб қайтишимизга имкон яратса яхши бўларди. Иншоолло, бу борадаги ниятимиз ушалар...

— Коллежга имтиҳон топширувчи йигит-қизларга қандай имтиёзлар бор?

— Одатдагидек, эзгулик биринчи ўринга қўйилган ҳолда ота-оналари йўқ ва қаровсиз қолган, шунингдек биринчи ва иккинчи гуруҳ ногиронларига тўла имтиёз яратилган. Бундай ўқувчилар албатта коллежда ўқиш ҳуқуқига эгалар. Ётоқхоналар билан ҳам албатта таъминланадилар. Бошқа қулайликлардан ҳам фойдаланиш ҳуқуқларига эгадирлар. Бундан ташқари қўлларига ҳарбий хизмат жойидан тавсияномаси бўлган, яъни захирага бўшатишга аскарлар ҳам имтиёздан тўла фойдалана оладилар. Илгари бўлажак талабалар она тилидан "иншо" ёзардилар. Бу ешлар учун ҳам, муаллимлар учун ҳам бир оз ноқулайлик туғдирарди. Энди улар диктант ёзадилар. Бу режа масалани тез ва соз амалга ошириши мумкин. Бундан ташқари йигит-қизларнинг нимага қодирликлари яққол кўзга ташланади. Иккинчи имтиҳон "Ўзбекистон тарихи"дан бўлади. Бу йил ҳақиқий билимли ўқувчилар учун яна бир имконият берилди. Шу йилнинг 25 мартдан 28 мартгача 9-10-11-синф ўқувчилари ўртасида ҳуқуқшунослик фани бўйича Республика олимпиадаси ўтказилди. Бунда барча вилоятлардан кўплаб ўқувчилар қатнашди. Натижада тўртта ўқувчи коллежимизга имтиҳонсиз кириш ҳуқуқини қўлга киритдилар. Булар тошкентлик Юля Беседина, андижонлик Майрам Абдураимова, сурхондарёлик Одил Қобилов, шунингдек, самарқандлик Хушнур Максудовлардир.

— Биз мактабда ўқиган давримизда ҳуқуқшунослик фанини ўтмаганимиз. Бу борада бирор бир маълумотга ҳам эга эмасдик. Ҳозир мактабларда маълум даражада ҳуқуқшунослик фани ўтилишига қандай қарайсиз?

— Бу табиий ҳолга айланиши керак.

Ўспиринлар суди

АҚШда янги ҳамда қизиқарли бир дастур татбиқ этилмоқда. Унга кўра, енгил қонунбузарлик қилган ўспиринлар ўз тенгқурлари томонидан судланиб, жазоланадилар.

Ўспиринлар — тенгдошлари ичида ўз ҳаракатларидан, қилмишларидан масъул

бўлганликларини фахмлашга қаратилган бу дастур дастлаб бундан ўн йил бурун Техас штатининг Одесса шаҳрида ишлаб чиқилган эди.

Бугунги кунда Америка бўйлаб Флорида, Калифорния сингари ўн штатда бу дастур татбиқ этилмоқда.

Ўспиринлар суди бош судья назорати остида идора этилади, холос. Судья, мудофаа адвокати ва ҳакамлар ҳайъати 13—19 ёшли болалардир.

Ўспиринларнинг алкоголь ичимликлар ичи-ши, кўча ҳаракати қонунига хилоф суръатда машина ҳайдаш каби енгил айблари бу судда муҳокама қилинади.

Ўспиринлардан ташкил топган ҳакамлар ҳайъати айбдор ўспиринга қамоқ ёки жарима жазоси бера олмайди. Бироқ жамоа хизматларида ишлаш ёки узр сўраш учун буйруқ бера олади. Айбдор ўспирин жазо муддатини тамомлагандан кейин қонунга хилоф қилган ҳаракатларининг хужжати унинг делосидан тамоман чиқариб ташланади.

Фервард ўспиринлар суди дастурининг ижроия раиси Линда Блэр хоним мисли кўрилмаган бу система кўп таъсирли бўлаётганлигини айтиб: "Бу дастур мактаб соатидан кейин қилинадиган фаолиятлар жумласидан бўлиб, клуб машгулотлари ва бошқа фаолиятлар кабидир", — дейди.

Ўспиринлар суди Калифорния штатининг Лос-Анжелос шаҳрида яқин келажакда телевидение орқали кўрсатилади.

Лос-Анжелос ўспиринлар судининг назоратчи судьяси Хейм Корол: "Ўспиринлар суди тарбиявий аҳамиятга эга бўлиб, бу дастур ёшларнинг турли жиноят содир этишлари олдини олиши мумкин", — дейди.

"САДО" халқаро экспресс-ахборотидан.

эди, энди эса уч йилга узайтирилди. Ўқувчиларни қабул қилиш ҳам янгичасига режалаштирилаяпти. Лекин ҳозирча бу борада аниқ қўлланмага эга эмасмиз. Яқин орада бу масала ҳам амалга оширилади, деган умиддамиз. Ўқув дастурлари ҳам қайтадан кўриб чиқилади. Юқорида эслатганимдек, коллежни битирганлар тўлиқсиз олий маълумот, яъни "Бакалавр"лик дипломини оладилар. Олий маълумотли ҳуқуқшунослар эса "Магистр"лик ҳуқуқига эга бўладилар.

— Мана, энди Адлия вазирлиги қошидаги Коллеж ҳисобланар экансизлар. Бу билим даргоҳининг келажаги учун катта имкониятлар ҳам яратса керак.

— Албатта. Айниқса, Адлия вазири Алишер Мардиевич Мардиевнинг вазирликнинг ички қурилмасида янги ислохотлар қилиш ташаббуси ҳаммамизга умид бағишламоқда. Олдимизда малакали мутахассислар тайёрлаш, хорижлик ҳамкасбларимизнинг тажрибаларини ўрганиш, мукамал ўқув дастурларини тузишдек катта ишлар турибди. Бу вазифалар уларнинг ердан ва кўрсатмалари асосида ҳал қилинишига умид қиламиз. Шунингдек, вазир муовини Мирзаулуғбек Элчиевич Абдусаломовнинг коллежимиз ҳаёти ва фаолиятидаги маслаҳатлари, эътиборга лойиқдир. Улар ҳар доим жамоамиз билдирган ташаббус ва фикрларни қўллаб-қувватлайдилар.

— Келажакда коллежни тугатган ҳуқуқшунослар вақти билан олий маълумотли ҳуқуқшунослар ўрнида ишлаш ҳуқуқига эга бўладиларми? Ёки олий маълумот олишлари учун яна ўқишлари керак бўладими?

— Бу масала ҳам ҳозир мутасадди раҳбарларнинг диққат марказида турибди. Бу борада ҳам тегишли аниқликлар киритилса керак. Ҳар қалай ўзгаришлар катта. Силжишлар фақат ижобий томонга бўлаяпти.

— Энди коллежда хизмат қилаётган муаллимлар, ўқиётган талабалар ҳақида ҳам озгина маълумот берсангиз.

— Коллежда 49 нафар муаллим бор. Шулардан икки нафари фан номзодидирлар. 921 нафар талабамиз бўлиб, улардан 540 нафари кундузги бўлимларда, 381 нафари эса сиртки бўлимларда ўқишади. Талабаларга чет эл тиллари, жумладан инглиз, немис, араб, форс тилларини ўқитишни режалаштиряпмиз. Шу билан бирга эски ўзбек тилини ҳам чуқурроқ ўқитиш ниятидамиз. Илгарилари бирор ташаббус билан чиқадиган ё бирор янгилик қиладиган бўлсак, албатта юқоридаги мутасадди ташкилотлардан рухсат сўрадик ва доимо ҳам розилик олавермасдик. Эришилган мустақиллик эса бу борада кенг имконият йўллари очиб берди. Муаллим ва ўқувчилар манфаатига тўғри келса, эзгулик учун хизмат қилса, демак коллеж ҳайъатининг келишуви билан ҳар қандай ташаббусларга, режаларга қўл уришимиз мумкин. Бу ҳол табиийки, ўқиш, ўқитиш сифатини яхшилашда ҳам катта самаралар беришига ишонаман.

— Эслатганингиздек, мустақиллик ҳамма учун жумладан, талабалар учун ҳам кенг имконият йўллари очиб берди. Ўзингизга маълум биз шу пайтгача ўқув юртларига қанча талаба олинаётгани, қайси вилоятдан қанча эканлиги, яъни сон ортидан қувиб, сифат борасида доим ҳам жиддий бош қотиравермадик. Натижада

шунчаларини ҳам олий даражада тарбиялашимиз керак. Миллатининг, давлатининг тақдирини билан қизиқмаган ва уларнинг келажагига қайғурмаган болалар ҳар соҳада оқсайди. Шу маънода биз ҳурматли Президентимизнинг "Ўзбекистон келажаги буюк давлат" ва "Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли" китобларини жиддий ўқиб, ўрганиб чиқдик, кенг муҳокама ҳам қилдик. Талабалар мазкур китоблар бўйича икки соатдан сабоқ олаётирлар. Иншооло. Эзгулик йўлидаги уринишларимиз ўз самарасини беради. Иншооло, орзуларимиз ҳам ушалади. Яқин орада чет эллардаги каби ҳақиқий ҳуқуқшуносларни етиштириб чиқарамиз. Бу борада дунё мутахассислари ҳам биздан кўп нарсаларни ўрганишни орзу қилсалар ажабмас...

— Қизиқарли суҳбатингиз учун раҳмат!

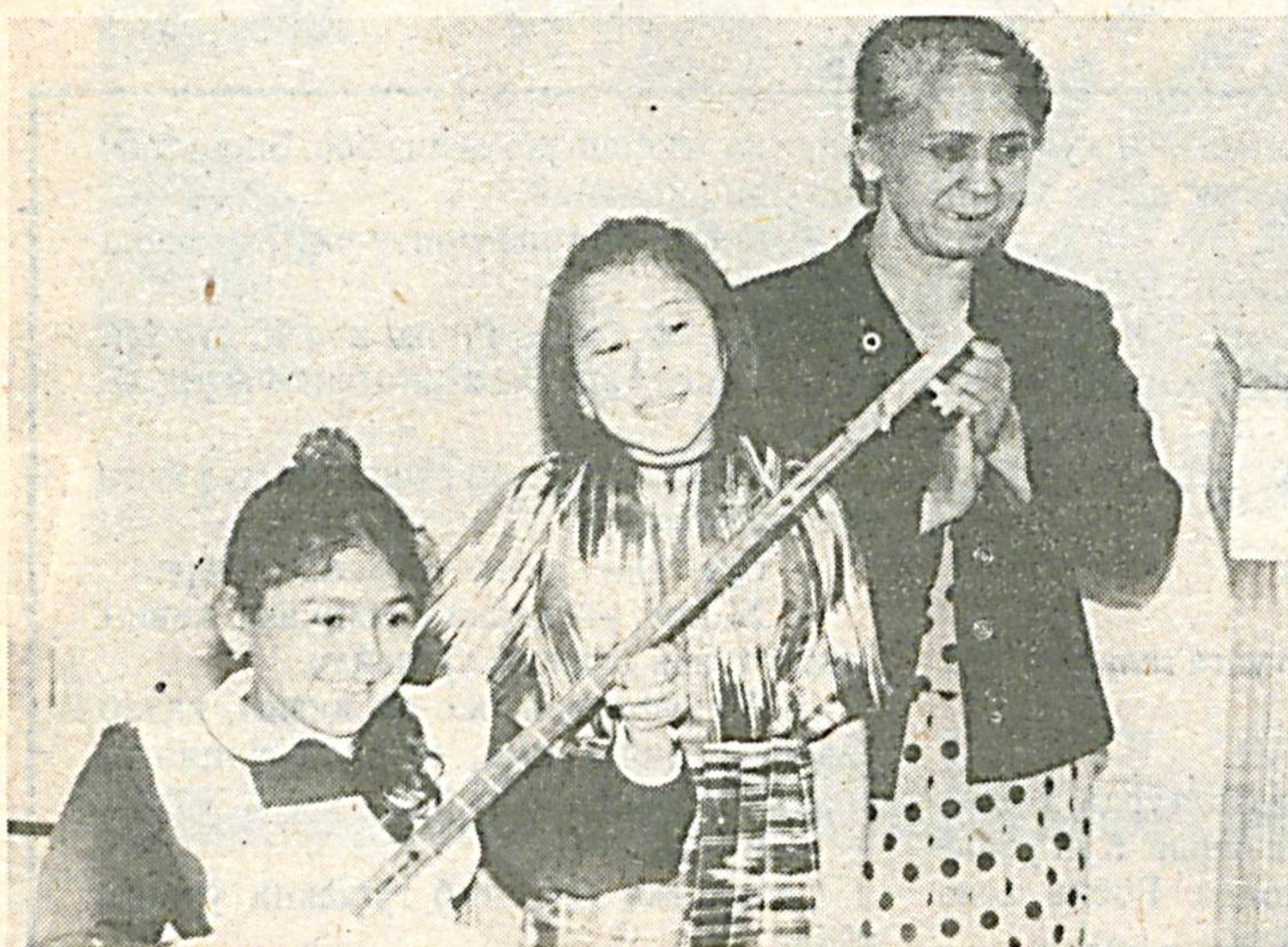
— Сизга ҳам. Сиз орқали орзу-умидларимизни рўёбга чиқаришда кўмаклашаётган ойнома, рўзномаларнинг захматкашларига ҳам ташаккурлар айтиб қоламан.

Суҳбатдош Орифа ҲАКИМАЛИЕВА.

«ЭКОСАН»нинг тухфаси

Тошкент шаҳар, Сирғали туманидаги 305-мактаб экологик йўналишдаги мактаблардан бири эканлигини яхши биласиз. Яқинда, бу мактаб ҳаётида яна бир қувончли воқеа содир бўлди. «ЭКОСАН» Республика экология ва саломатлик жамғармаси томонидан мактабга 13 та компьютер совға қилиниб, махсус синф ташкил этилди.

«Алифбе»ни ёд олдик

Аввалги йилларда «Алифбе» байрамлари учинчи чорак бошларида ўтказиларди. Янги ўқув дастурлари бўйича таълим олаётган биринчи синф ўқувчилари эса бу байрамни шу йил тўртинчи чоракда ўтказишди. Жумҳуриятимизнинг деярли барча мактабларида бой тилимиз, халқимизнинг адабий ва бадий бойликларини ўрганишга йўл очиб берувчи «Алифбе» дарслиги билан хайрлашиш байрамлари бўлиб ўтди. Қизиқarli шеър ва кўшиқларга бой, рақслар гулдастаси билан ўтказилган ана шундай байрамлардан бири

яқинда Тошкент шаҳридаги 1-мактабнинг 1-«Б» синфида ҳам бўлиб ўтди. Ўқувчилар синф раҳбарлари Зийнатхон опа Колонова раҳбарлигида «Алифбе» байрамини тайёрлаган дастурларини намоиш этдилар.

СУРАТЛАРДА: Зийнатхон опа ўз ўқувчилари билан байрамга тайёрлаган кўшиқларини ижро этиш арафасида. «Алифбе» байрами иштирокчилари.

Даврон АХМАД
суратга туширган.

Турсунпўлат Холмуҳамедов... Бу ном сизга жуда таниш.

Сиз «Ғунча» ойнмаси саҳифаларида Турсунпўлат амакингиз чизган ажойиб суратларни мириқиб томоша қилгансиз.

Турсунпўлат амакингиз «Ғунча»нинг бадий муҳаррири, таҳрир ҳайъати аъзоси.

«Ғунча» жажжи кичкинтойларга мўлжалланган. Шунинг учун ҳам уни рангли суратларсиз тасаввур этиб бўлмайди. Кичкинтойлар ойнмани қўлга олган заҳоти биринчи галда суратларни қизиқиб томоша қилишади. Кейин шеър ва ҳикояларни ўқишади.

Ойнома саҳифаларидаги сурат ва безакларининг миллий, қизиқarli, жонли ва ранг-баранг чиқишида, ёритилаётган матн руҳига мос бўлишида, уни тўлдиришида Турсунпўлат амакингизнинг хизматлари катта.

Турсунпўлат Холмуҳамедов сиз болажонларнинг қизиқишларингизни, хатти-ҳаракатларингизни, феъл-атворингизни жуда

этишда фаол қатнашган фидокорлардан бири ҳисобланадилар. Ойномага келганларида ёш йигит

Болалар жонкуяри

яхши биладилар. Шунинг учун ҳам ойномадаги расмларнинг болаларбоп, ҳаётий бўлиши учун тинмай ҳаракат қиладилар. Бу расмларга қараб эртak ва юморбоп расмларини жондан севасиз. Ишқмас, дангаса болаларнинг ажабтовур қиёфасини кўриб, маза қилиб куласиз.

Турсунпўлат акангизнинг ижодий меҳнати, сеҳрли қалами билан ойнома жило топади, жонланади.

«Ғунча» ёш рассомлар учун ўзига хос ижод мактабидир.

«Ғунча» сиз ўқувчилардан ҳар куни кўплаб суратлар олади. Улар ичида яхшилари ҳам, эндигина қўлига қалам олган ҳаваскорларнинг суратлари ҳам бор. Турсунпўлат амакингиз ҳар бир суратни синчиклаб кўздан кечиради. Уларга жавоб йўллаб, йўл-йўриқ кўрсатади.

Болалар йўллаган энг яхши расмлар ойнманинг «Ишла қаламим, бўя бўёғим» саҳифасидан ўрин олади. Ўзларининг илк ижодлари билан «Ғунча»да қатнашган — Турсунпўлат акадан йўл-йўриқлар олган, бугунги кунда эса элу юртимизга танилган, муштарийлар ҳурматини қозонган таниқли рассомлар талайгина.

Ҳ. Раҳматуллаев, А. Сухарев, Р. Зуфаров, М. Умматова, Ҳ. Зиёхонов каби рассомлар Турсунпўлат акадан доим миннатдорлар.

Турсунпўлат ака «Ғунча» ойнмасини ташкил

бўлсалар, бугун сочлари оқарган бобонгизга айланиб, ўттиз беш йилдан бери шу ойномада хизмат қилиб келмоқдалар. Ёшликнинг бутун қалб кўрини, бутун кўз нуруни шу ойномага бағишлаганлар.

«Ғунча» ойнмаси кўплаб танловларда қатнашди. Бадий беағи учун қатор дипломлар билан тақдирланди. «Ғунча»нинг доврўғини оширишда бадий муҳаррирнинг меҳнатлари каттадир.

Турсунпўлат ака Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист, ҳозиржавоб ижодкор. Долзарб мавзудаги мақолалари жумҳурият ойнома ва рўзномаларида тез-тез босилиб туради. Унинг «Олмаҳон» номли китоби болаларга муносиб тортиқдир.

Болаларга бўлган меҳр-муҳаббат, одамларга қўлдан келганча яхшилик қилиш, шогирдларга эътибор, санъатга ташналик Турсунпўлат акани сира тинч қўймайди. Юракдаги ғайрат, орзу ва армонлар уларни мактаб ва боғчаларга, ҳамкасблари даврасига бошлайди.

Биз ойномамиз жонкуяри, Ўзбекистон халқ маорифи аълочиси, болаларга бутун умрини бағишлаган Турсунпўлат акамизни 60 ёшлари билан қизғин қутлаб, уларга сиҳат-саломатлик тилаймиз.

Рауф ТОЛИБ,
«Ғунча» ойнмасининг масъул котиби.

Сирожиддин уйқудан уйғондию анча вақт ўрнидан тургиси келмай эди. Ҳозир туриб нонушта қилади. Кейин уйдагиларнинг ҳаммаси ҳар қасқа—ким ўқишга, ким ишга кетади. Ойиси ҳам уй юмушларини тугатади-да, ишга кетади. Бувиси эса ошхонада гимирайди. Тўғри, кўчада ўртоқлари бор. Кунлар исиб, кўклам бошлангандан буён дўстлари билан тўпланиб, ҳар хил ўйинлар ўйнашади. (Сирожиддин мактаб ешига етгани йўқ). Лекин кечадан буён кўчага ҳам чиққиси йўқ. Чикса яна ўша Мурод ушлаб олади-да...

У эринчоқлик билан ўрнидан турди. Юз-қўлларини ювиб келиб, хувилаб ётган ҳовлига бир назар ташлади, сўнг бувиси тайёрлаб қўйган нонуштан ея бошлади. Кўп вақт ўтмай дарвозахонадан овоз эшитилди: «Сирожиддин, Сирожиддин».

Боланинг юраги увишди: «Яна ўша Мурод».

— Тузукроқ овқатланишга ҳам беришмайди, — деб койингани эшитилди бувисининг. — Ўзингдан катта болалар билан нима ўйин ўйнайсан-а?

«Е бувимга ҳаммасини айтаямикан?» ўйларди Сирож. «Йўқ, уйдагиларингга айтсанг, баттар бўлади», деди-ку. Бувимга айтсам, унинг ойиси олдида борадилар. Кейин эса у мени маҳаллада тутиб олиб-...

Сирожнинг фикри чувалашди. Истар-истамас ўрнидан туриб кўчага чиқиб кетар экан, бугун кечакдай зўрлик қилмаса керак,

деган умид уни қамраб олди.

Аслида Сирожиддин маҳалланинг болалари билан жуда келишиб ўйнардди. Ҳар ким ўзи тенги болалар билан гуруҳ-гуруҳ бўлиб

ҚИММАТГА ТУШГАН ШОКОЛАД

оларди-да, ўз ешига мос ўйинлар ўйнашарди. Лекин кейинги кунларда ўзидан еши бир неча марта катта Мурод исмли бола негадир унинг енига кўп келадиган, Сирожни гапга тутиб, кўп вақт бирга бўлишга ҳаракат қиладиган бўлиб қолди.

Унинг нияти ўтган кунгига маълум бўлди.

— Уйда опанг пулларини қаерга беркитадилар? — секин сўради Мурод. Сирож ҳозиржавоблик билан деди:

— Ишқонда, сөчқилар остида.

— Кўпми?

— Вуй, опамнинг пуллари кўп. М-у-у-пча, — қўлини очиб кўрсатди у.

— Ишқонлари қулфланадими?

— Иҳм, — бош силкади Сирож, кейин шоша-пиша қўшиб қўйди, — калитнинг қаердалигини биламан.

Опасидан бесўроқ ҳеч қачон калитни олмаган, шкафни ҳам очмаган болакай енидаги қисқа-қиска саволлар бериб, унинг сирларини билиб олаётган Муроднинг дидада галамис фикрлар тугилганини билмай, очик кўнгиллик билан ҳамма саволларга жавоб қайтарарди.

— Бор, ўша пулдан олиб чиқ. Сирожиддин шундан кейин ҳам Муроднинг фикрини яхши англамади.

— Йўқ, опам уришадилар.

— Кўп экану, озгина олсанг билмайдилар.

— Йўқ, қўрқаман.

— Олиб чиқсанг, иккаламиз хув анави дўкondан шоколад олиб ер эдик...

Ширинликин ким емон кўради, дейсиз. Сирож иккилана бошлаган сари Мурод «атака»ни кучайтирди...

— Майли, фақат бир марта. Бошқа ундай қилмайман.

Бола бу гапни ўзини тинчлантириш учунми эки Муродга бошқа сўрама, дейиш учун айтди, ишқилиб уйга кириб кетди.

Бошида илтимос билан бошланган иш, кечга яқин дўк-пўписига айланди. Сирожиддин «бошқа олиб чиқмайман», деб қанча айтса ҳам Мурод уни холи-жонига қўймасди. Секин-аста у болани кўрқита бошлади. «Опанг келса, пул ўтрилаганингни айтиб бераман», «Яна олиб чиқмасанг, маҳалладаги болалар билан тутиб роса урамиз» деди. Кичкина болани кўрқитиш учун бундан ортик сўзларнинг хожати ҳам йўқ.

Хуллас, опаси ишга кетгандан кейин икки кун ичида Сирожиддин уйдаги жамгарманинг деярли ярмини, ҳозирги кун учун каттагина

маблаг ҳисобланадиган пулни олиб чиқиб, маҳалладаги Мурод ва у каби зўравон болаларга келтириб берди. Тўғри, бунинг эвазига у ўзи ҳам «қуруқ» қолмади. Маҳалладаги

тижорат дўконидан унга қимматбаҳо шоколадлар олиб беришди. Қолганини эса...

Ўша шоколаднинг қаердан келатганини буви сўраб-суриштирмаса, Сирожнинг ахволи не кечиши номаълум эди. Ҳар қалай катталар бу номақбул холи сезиб қолиб, болани ўртага олиб, сўраб-суриштиришгандан кейин ҳамма нарсаси равшан бўлди.

Қўшничилик-минг йилчилик. Шунинг учун ҳам Сирожнинг аяси Сурайе опага Муроднинг

уйидагиларига бирон гап айтиш қийин бўлди. Аммо жуда майда, болаликнинг бир инжиқлиги сифатида намоён бўлаётган бу воқеанинг илдизига бир назар ташланг-а! Зўравонлик, ўғрилиқнинг биринчи қадами, бировнинг ҳақидан кўрқидан йироқлик... Мурғак болаларни нотўғри йўлга бошлаш. Тошкентдаги Чилонзор тумани маҳаллаларидан бирида содир бўлган бу воқеани батафсил айтиб ўтишимиздан мақсад бор: бутун ота-оналар фарзандларининг қорини тўйгазиш, устини бутлашнинг ўзига бола тарбияси учун кифоя, деб ўйлайдилар. Аммо ушбу воқеа сизларни огоҳ этсин: ўғлингиз, қизингиз бўш вақтида нима билан машгул, дўстлари ким? Вақти келиб, ешлигида бунга эътибор бермаган эканман, деб ўқиниб қолманг!

Д. ТУРАХМЕТОВА.

Нилуфар ҳали унда тугилмаган эди. Кўп қатори Собир аканинг уйига телефон сими тортишди. Собир аканинг бунақа нарсаларга ҳуши йўқ. Тўғриси айтганда иши тушмаган. Телефон деганини у ортиқча буюм деб билади. Нима қилсин, Робия хола холи-жонига қўймади.

— Сиз ҳам бундоқ одам бўлиб уйингизга телефон ўрнатсангиз-чи, — деб эрта-ю кеч мингирлайверди.

— Сабр қил, бўлиб қолар, — деди Собир ака. — Телефонга тушадиган ишинг ҳам топилиб қолар.

— Қачон?

Робия холанинг бу саволига Собир ака кулиб жавоб берди.

— Туянинг думи ерга текканда.

— Шундай юраверсангиз ҳали-вери туянинг думи ерга тегавермайди, — учирма қилди Робия хола.

Собир ака дўшисини олиб, қўлида бирпас айлантириб қайта кийди. У айтадиган сўзини йўқотганда доим шундай қиларди. Робия хола эса ундан жавоб кутди.

— Оббо, — дейди Собир ака. — Намунча телефонга ёпишиб қолдинг. Эрта-ю кеч шу сўз тилингдан тушмайди-я.

— Ана шунақа, — деди Робия хола. — Жон қойитгингиз келмайди. Сизга ўзлари келиб телефон керакми, дейишмаса керак демайсиз. Билиб қўйинг. Ҳозир ҳеч ким мана олинг, сизам қаторда борсиз демайди.

— Хўш, нима қилай, қоғоз кўтариб идорама-идора юрайми? Менга телефон беринг деб. Ўзим унинг қаердалигини билмасам.

Собир ака умри бино бўлиб ўзи айтмоқчи: тузукроқ идорани кўрмаганди.

— Юрмай нима қиласиз? Ҳукуматга меҳнатингизни ўтказиб қўйган бўлсангиз, — қисталанг қилди Робия хола.

— Ўша учун ҳам қарилик гаштини суриб юрибман-да, онаси.

— Қарилик гаштимиш. Сафдан чиқаришди денг. Бунинг барчаси бекор гап. Аслида ўринни бўшат, энди сен керак эмассан, дейишгани шу.

Собир аканинг юзи тундланди.

— Менга қара, — деди бирдан, — ҳозир ҳам бир йигитча кучим бор. Ҳадеб ерга ураверма. — Ўзим қарилик гаштини сурай дедим-да. Йўқса сира жавоб беришмасди. — Мўмин-қобил одамни кимнинг ишлатгиси келмайди. Бирор нарсалаб қилмаса, сўрамаса. Мана кўраёпман меҳнат гаштини сураётганларни. Нима берсанг менга берасан тонг саҳарлаб катталарнинг кулоқ миясини танг қилаётганлар озми.

— Уларнинг лойини бошқа жойдан олишсан.

— Сизникини-чи, ўраданми?

— Уйда михланиб ўтиргандан кўра ўша иш ҳам яхши экан.

— Адаси, — кулди Робия хола, — жаҳлингиз чиқмасину, амалийиз бўлганда асло қарилик гаштини сурмас эдингиз. Устолнингиз йўқ эди. Кўна қолдингиз. Ноз-нуз қилаверманг. Ҳозир борсангиз биров "хуш келдинг" демайди.

— Тўхта, сенга шу телефон олиб берсам, қутуламанми?

— Ҳали кўп нарсаси керакмас, дадаси. Сизга доим кетмон даста билан тушунтиришим даркор. Телефон олсак, ҳеч бўлмаса қудаларингиз билан гаплашиб турамин.

— Эсингни йиг, — қўлини пахса қилди Собир ака, — телефон борди-келдининг пайини қирқади. Шусиз ҳам одамлар оқибатсиз бўлиб кетди. Девор-дармиён жигарлар қўл бериб кўришмайди.

Телефон орқали саломлашишди. Узоқни қўявер. Қудаларимиз билан яримта нон топсак бўлиб еймиз деганмиз. Худога шукр, қўл-оғимиз бутун. Борди-келдини симга ортмайлик.

— Ҳа, — деди Робия хола, — сизда орият деган нарсаси борми?! Ён-верингизга қаранг. Биздан бошқа ҳаммашиқда телефон бор. Улардан нимамиз кам?

— Телефон товушини эшитмасанг қулогинг очилмайдими?

— Очилмайди.

Бунақа гап-сўзлар кунда, кунора бўлавергач, Собир ака мана сенга деди-ю, иккита пойафзалининг пошнаси ейилгунча юриб, Нилуфарнинг — набираси тугилган куни уйига телефон ўрнатди.

Робия хола қувониб кетди.

— Мана, кўрдийми, — деди, — Нилуфар оёғи кутлуг келди.

— Ҳа, — деди алам билан Собир ака, — юраверганимдан кейин раҳм қилишди-да, набиранинг тугилишини у ердагилар туш кўрибдими.

пир бўлиб телефон қопқогини қулогига тутди. Узун-қиска "дуд-дуд" деган товуш эшитилди.

— Туппа-тузук ишляпти. Одамлар беҳабар бўлса нима қилай?

Робия холанинг ҳафсаласи пир бўлиб ошхонага қараб кетди. Собир ака телевизорга тикилиб турган ўглини имлади.

— Жаҳон!

— Ҳа, дадажон!

— Бор, кўчага чиқиб уйга телефон қил.

— Нимага?!

— Кейин биласан.

Жаҳон эриниб ўрнидан турди. Собир ака ўлига уч-тўрт танга берди. Кўп ўтмай телефон жиринглаб қолди. Робия хола шошиб ошхонадан чиқди.

— Ишладими, дадаси? Ким телефон қилаяпти?

Сафар БАҲНОЕВ

ТЕЛЕФОН

ҲИКОЯ

— Жим, — деди Собир ака. Кейин сўзида давом этди. — Ҳа, ҳа, тинчмиз. Ўзларингиз эсон-омонми?

Собир ака чўккалаб олиб ярим соатча ўгли билан гаплашди. Унинг қулогига Жаҳонгирнинг шикоятнамо сўзлари эшитилди.

— Адажон, телефонга навбатга турганлар кўпайиб кетди. Нима қилай?

— Ҳаммасига биздан салом айт. Эсон-омон бўлишсин.

Собир ака телефон гўшагини ўрнига қўяр экан, тоқати тоқ бўлган Робия хола яна сўради.

— Ким экан, дадаси?

— Қизинг, кейин Нилуфаринг алло-алло деб қақирди.

— Вой боламдан айланиб кетай, эсон-омон эканми? Қачон келишар экан?

— Келишмас экан. "Энди телефон орқали гаплашиб турамин" дейишди.

— Вей, бу қанақа қилиқ?

Робия холанинг рангидан қони қочиб, телефонга қаради.

— Эртагаёқ набирани кўргани ўзим бораман.

— Унда телефонни нимага олди. Борди-келдига пул кетади. Бунга эса...

— Вой, пул одамдан азиз эканми?

— Телефон-чи?

Робия хола нима дейишини билмай қолди. Бунга кўриб ота-бола кўз қисиб қолишди. Эртаси, индини, қўйингки, токи Нилуфар тилга киргунча бу хол такрорланди. Бу орада бир неча бор қудасиникига бориб келди. Хола бекорга безовталанган экан. Мана энди қулоғи телефондан бўшамай қолди. Жиринглади дегунча уйдаги мушук галати

дегунча уйдаги мушук галати дегунча уйдаги мушук галати

дегунча уйдаги мушук галати дегунча уйдаги мушук галати

дегунча уйдаги мушук галати дегунча уйдаги мушук галати

дегунча уйдаги мушук галати дегунча уйдаги мушук галати

дегунча уйдаги мушук галати дегунча уйдаги мушук галати

дегунча уйдаги мушук галати дегунча уйдаги мушук галати

дегунча уйдаги мушук галати дегунча уйдаги мушук галати

дегунча уйдаги мушук галати дегунча уйдаги мушук галати

дегунча уйдаги мушук галати дегунча уйдаги мушук галати

дегунча уйдаги мушук галати дегунча уйдаги мушук галати

дегунча уйдаги мушук галати дегунча уйдаги мушук галати

қанча қариндош-уругимиз бор. Бирортаси телефон қилмайди.

— Қолган набираларинг-чи? Ҳозирдан ажратма.

Собир ака билан Робия холанинг сўзи тугар-туғамас, яна жаранг-журунг бошланди.

Собир ака телефон гўшагини қулогига тутур-тутмас:

— Бухон! — деган овоз эшитиларди.

— Жо-он, — дейди Собир ака, кейин эркалатувчи оҳангда сўзлайди.

— Нилуфархон, жо-он қизим, ҳадеб телефон қилаверма, яхшиси ўрнингга кириб ёта қол.

— Бу-ужо-он.

Собир ака тақ этиб гўшакни ўрнига қўяди.

— Шу набиранг жуда маҳмадона чикди. Бола дегани ҳам телефонга шунча ўч бўладими. Эртаю кеч жиринг-жиринг-а.

— Буважонини соғинади-да.

Собир ака Робия холага тикилди.

— Тўғри айтасан. Кўрмаганимга ҳам бир ойдан ошди.

Собир ака шартта ўрнидан турди. Апил-тапил кийинди.

— Қаёққа?

— Қаёққа бўларди. Нилуфарни кўриб келаман. Соғинганидан "бухон" деб зорланади. Телефоннинг товушини эмас, боланинг товушини эшитиш керак.

Собир ака кўча бошига етар-етмас телефон бояғидай жиринглади. Робия хола гўшакни қулогига тутди.

— Алло!

— Бухон!

Робия хола жавоб қайтарди:

— Бухон сани кўргани тетти.

— Тетти, тетти, — Нилуфар бу сўзни қайта-қайта такрорлаб, телефондан узоқлашди.

Робия хола "дудд, дудд" этаётган совуқ гўшакни қўлида ушлаганча жим тураверди.

— Акмал, айт-чи, сенингча нима яқин: Ойми ёки Африка?
— Албатта, Ой-да!
— Нега?
— Ахир Ойни биз кўриб турамин, Африкани эса йўқ.

— Эсингдами, мен ярим йил олдин соатимни йўқотувдим?
— Эсимда.
— Бутун эса мен чўнтагимга қўл тикиб, нима топдим, де?
— Соатингни?
— Йўқ, у тушиб қолган тешикни.

Бош муҳаррир: Ақром БЕРДИМУРОДОВ.

Таҳрир ҳайъати:
Ф. ЖАЛИЛОВА, Т. КАРИМОВ, А. КЎЧИМОВ,
М. ПИРМАТОВ /масъул котиб/,
М. РАҲИМБЕРДИЕВА, Ш. СУННАТОВ,
Д. ТУРАХМЕТОВА.

Теласис агулчи:

ЎЗБЕКИСТОН ЭШЛАР ИТТИФОҚИ
МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
Газета 1929 йил, 1 августдан
«ЛЕНИН УЧҚУНИ» номин билан
чиққа бошлагани.

Газета ҳафтанинг сешанба кунини чиқади.

Маълумот узун телефон: 33-49-45

Бизнинг манзилгоҳ:
700083. ТОШКЕНТ ШАҲРИ,
ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32-УЙ.
Нашр кўрсаткичи: 64563
Чоп этиш вақти — 18.00.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги "ШАРҚ" нашриёт-матбаа концерни
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Корхона манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 000137. Буюртма № Г-128. 67539 нусхада босилди. Ҳажми — 1 босма табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими: А-3.

Босишга топшириш вақти 19.00. Босишга топширилди 19.00.

1 2 3 4 5 6